

З метою створення привабливого інвестиційного клімату та активізації інвестиційної діяльності задля забезпечення сталого економічного зростання та підвищення життєвого рівня населення необхідно:

1) для створення привабливого інвестиційного середовища для приватного непозичкового капіталу:

- дерегулювання підприємницької діяльності та лібералізація ділової активності;
- завершення формування стабільної нормативно-правової бази, яка б ґрунтувалася на принципах рівності всіх інвесторів;
- забезпечення прозорості процедур прийняття рішень центральними та місцевими органами виконавчої влади;
- удосконалення механізмів управління корпоративними правами, в тому числі тими, що належать державі, посилення захисту прав дрібних акціонерів;
- підвищення ефективності процедур банкрутства;
- забезпечення подальшого реформування податкової системи, в тому числі шляхом зниження податкового навантаження, оптимізації та підвищення прозорості процедури адміністрування податків, безумовного дотримання прав платників податків;
- підвищення інвестиційної привабливості об'єктів приватизації;
- подальше проведення адміністративної реформи з метою вдосконалення та підвищення ефективності державного управління, усунення бюрократизму та проявів корупції;
- зміцнення банківської системи України, сприяння концентрації банківського капіталу, практичне запровадження іпотечних механізмів;
- похваллення інвестиційної діяльності у спеціальних економічних зонах;
- сприяння судовій реформі та безумовному виконанню судових рішень;
- створення додаткових стимулів для залучення інвестицій у пріоритетні галузі української економіки;

2) у сфері розвитку інвестиційної діяльності держави:

- усунення структурних деформацій в економіці України шляхом випереджаючого нарощування темпів розвитку споживчих галузей та сфери послуг;

- розширення та модернізація транспортної інфраструктури, зокрема газотранспортної системи, створення умов для зростання обсягів транзитних перевезень, створення національної мережі міжнародних транспортних коридорів на основі залучення інвестицій у розвиток транспортної інфраструктури, дорожнього господарства, з використанням механізмів концесії та лізингу;

- сприяння збільшенню обсягу інвестицій у галузі зв'язку та телекомунікаційних послуг;

- стимулювання залучення інвестицій у наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність.

Висновки

Інвестиційний ринок розвивається циклічно та мінливо згідно з кон'юнктурною тенденцією. У зв'язку з тим що кон'юнктура інвестиційного ринку постійно змінюється, для формування ефективної інвестиційної стратегії та прийняття економічно обґрунтованих інвестиційних рішень її необхідно систематично досліджувати. Основне завдання прогнозу – визначити тенденції факторів, які формують інвестиційний клімат та які впливають на стан інвестиційного ринку у перспективі та формують економічний потенціал підприємств – суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел

1. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002–2010 роки» від 28.12.2001 №1801.
2. Указ Президента України «Про заходи щодо поліпшення інвестиційного клімату в Україні» від 12.07.2001.
3. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції Державної цільової економічної програми модернізації ринків капіталу в Україні» від 08.11.2007. №976–р.
4. Положення «Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації», затверджене Наказом Міністерства фінансів України та Фонду державного майна України від 26.01.2001 №49/121 та зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 8.02.2001. – №121/5312.
5. Бланк І.А. Инвестиционный менеджмент. – К.: МП «Итем» ЛТД «Юнайтед Лондон Трейд Лимитед», 1995. – 447 с.

*І.О. ТАРАСЕНКО,
д.е.н., професор, Київський національний університет технологій та дизайну,
О.В. БАТРАК,
асистент, Київський національний університет технологій та дизайну*

Особливості формування системи фінансової діагностики підприємства

Стаття присвячена визначенню загальної структури системи фінансової діагностики на підприємстві та формуванню методичних положень її здійснення.

Ключові слова: система фінансової діагностики, фінансова діагностика, підприємство.

Стаття посвящена определению общей структуры си-

стемы финансовой диагностики на предприятии и формированию методических положений ее осуществления.

Ключевые слова: система финансовой диагностики, финансовая диагностика, предприятие.

Article is devoted to the definition of the overall structure of financial diagnostics company formation and methodological provisions for its implementation.

Постановка проблеми. Проблема підвищення обґрунтованих управлінських рішень у фінансовій сфері, від якості яких залежить ефективність фінансово-господарської діяльності, є однією з найбільш важливих у системі управління підприємством. Для вирішення питання зниження інформаційних ризиків, пов'язаних з нерівномірністю розподілу інформації між різними групами учасників фінансових відносин, економічною наукою ведеться пошук методів та механізмів їх зниження, серед яких важливого значення набуває метод діагностики.

Діагностика як одна з функцій управління призначена надавати інформацію про сутність та особливості проблем, які існують на підприємстві, з метою їх усунення та попередження в майбутньому. Питання удосконалення методів та інструментарію діагностики взагалі та фінансової зокрема знайшли відображення в працях таких зарубіжних і вітчизняних вчених та практиків бізнесу, як О. Бандурка, М. Білик, І. Бланк, В. Бочаров, С. Жукевич, В. Забродський, В. Зінченко, М. Кизим, А. Ковальов, Н. Кудлаєва, Л. Лахтіонова, Л. Лігоненко, А. Мельник, В. Мец, О. Павловська, В. Привалов, С. Приймак, В. Раппопорт, Т. Скоун, М. Соприкина, П. Табурчак, В. Туміна, Л. Фоміна та ін.

До найбільш відомих способів та методів подолання наслідків інформаційних проблем, які належать до здобутків західної науки та практики, слід віднести такі: система подання сигналів, фільтрування, самоселекція, стимулювання, моніторинг та контроль. Проте одним із найбільш дієвих інструментів інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень та важливим елементом забезпечення інформаційної функції на підприємстві вважається фінансова діагностика, яка використовується для вирішення завдань у системі фінансового менеджменту взагалі та контролінгу зокрема [1].

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідження економічної наукової літератури показують (праці М. Курба (США), В. Раппопорта (Росія), Р. Юксв'ярава, М. Хабакуса, Я. Леймана (Естонія)), що діагностичні методи на початковому етапі почали застосовувати в практиці управлінського консультування підприємств. До характерних особливостей й одночасно недоліків їх використання науковці відносять: відсутність системного підходу, пріоритетність якісних оцінок над кількісними, суб'єктивність висновків як результат використання великої кількості експертних методів [2, с. 235]. При цьому існують різні рекомендації щодо застосування діагностичних методів у практичній

діяльності, зокрема: І. Бланком пропонується їх використання при оцінці параметрів кризового стану підприємства для оцінки загрози банкрутства в майбутньому періоді з використанням двох систем – експрес та фундаментальної діагностики [3]; Н. Данилочкіною – методів оперативної діагностики фінансово-господарської діяльності (методи діагностики за «слабкими сигналами») [4] для відповлювання сильних й слабких сигналів, що надходять із зовнішнього і внутрішнього середовищ за допомогою системи моніторингу; Б. Колассом – для виявлення в динаміці симптомів явищ, які можуть затримати досягнення встановлених цілей та вирішення поставлених завдань, з метою розробки коригуючих рішень та/або перегляду цілей і прогнозів [5]; Л. Руденко – для підвищення обґрунтованості та ефективності фінансової стратегії корпорації [6].

Необхідно відзначити, що, незважаючи на велику кількість наукових публікацій з питань застосування фінансової діагностики в практичній роботі, потребує удосконалення організаційний механізм та методичне забезпечення її впровадження на підприємствах. Вирішення цих питань дещо ускладнюється тим, що в підходах науковців та практиків до розуміння сутності та визначення методів і практичного інструментарію фінансової діагностики немає єдності: так, зокрема, фінансову діагностику досить часто ототожнюють з фінансово-економічним аналізом, у той час як ці поняття не є тотожними.

Аналіз (грец.) – розкладання – метод наукового пізнання явищ і процесів, в основі якого лежить вивчення складових частин, елементів досліджуваної системи. В економіці аналіз застосовується з метою виявлення сутності, закономірностей, тенденцій економічних і соціальних процесів, дослідження результатів господарської діяльності на всіх рівнях (у країні, галузі, регіоні, на підприємстві, в приватному бізнесі) і в різних сферах економіки (виробнича, соціальна). Аналіз слугує вихідною відправною точкою прогнозування, планування, управління економічними об'єктами і процесами, які в них протікають. Економічний аналіз покликаний обґрунтовувати з наукових позицій рішення і дії в галузі економіки, соціально-економічну політику, сприяти вибору найкращих варіантів дій [7].

Діагностика – це процес розпізнавання стану, визначення проблеми та прийняття рішення щодо його покращення. Фінансова діагностика, яку іноді ототожнюють з фінансовим аналізом, у той же час має суттєві відмінності від нього. Діагностика вирішує основну проблему: встановлює необхідне і достатнє в якісному і кількісному вираженні для порівняння з нормативними значеннями показників об'єкта дослідження, враховуючи тенденції розвитку господарюючого суб'єкта, галузі, суспільства, традиції з метою подальшого порівняння поточного стану параметрів об'єкта дослідження з визнаними в даний момент оптимальними або перспективними їх значеннями. Стосовно сутності фінансової діагностики С. Жукевич та Н. Кудлаєва зазначають, що вона сприяє вирішенню «...питання поточного руху фінансових ресурсів, їх формування й використання, поточного та дов-

гострокового планування діяльності; є засобом поєднання фінансового та загального менеджменту в частині аналізу, а також фінансового забезпечення стратегії підприємства...» [2]. У таблиці наводяться підходи до визначення понять «фінансова діагностика» та «фінансовий аналіз підприємства».

Із розглянутих у таблиці тлумачень найбільш чітко розкривають сутність фінансової діагностики автори праць [2, 15], визначаючи її діагностичну роль у виявленні проблем, які можуть зашкодити досягненню цілей і реалізації запланованих завдань, з метою їх ліквідації та попередження виникнення проблемних ситуацій в майбутньому.

Невирішені раніше частини проблеми. Розповсюджений у вітчизняній теорії і практиці традиційний підхід до фінансової діагностики (або діагностики фінансового стану підприємства), який ґрунтується на горизонтальному та вертикальному аналізі, розрахунку відносних показників, трендовому аналізі, порівнянні фінансових показників із середньогалузевими значеннями характеризується окремими недоліками, які не дозволяють методикам, розробленим на його основі повною мірою забезпечити інформаційні потреби різних груп користувачів. Крім того, з огляду на недостатню обґрунтованість та рівень висвітлення питань практичного впровадження діагностичних процедур на вітчизняних підприємствах,

можливостей реалізації фінансової діагностики підприємства як аналітичного напрямку, проблема визначення характеру функцій, що реалізуються системою фінансової діагностики, встановлення її взаємозв'язків з іншими аналітичними функціями управління (плануванням, контролем, організацією), потребує більш глибокого опрацювання. Фінансова діагностика призначена забезпечити систему фінансового менеджменту комплексом ефективних методів та практичного інструментарію, що визначає необхідність наукових досліджень у сфері розвитку її методологічних основ.

Метою статті є визначення загальної структури системи фінансової діагностики на підприємстві та формування методичних положень її здійснення.

Виклад основного матеріалу. В даному дослідженні під фінансовою діагностикою діяльності підприємства будемо розуміти процес поточного спостереження, контролю, оцінювання, аналізу та прогнозування фінансово-економічної результативності для задоволення потреб різних груп користувачів.

При підготовці до проведення фінансової діагностики на підприємстві передбачається вирішення таких програмних та організаційно-методичних завдань: визначення мети, предмету та принципів фінансової діагностики; формування системи цільових показників (цільовими є показники, які до-

Підходи до визначення понять «фінансовий аналіз» та «фінансова діагностика»

Фінансовий аналіз – це
глибоке, науково обґрунтоване дослідження фінансових відносин та руху фінансових ресурсів в єдиному виробничо-торгівельному процесі [8]
процес дослідження фінансового стану та основних результатів фінансової діяльності підприємства з метою виявлення резервів підвищення його ринкової вартості та забезпечення ефективного розвитку [9]
процес, що ґрунтується на вивченні даних про фінансовий стан підприємства та результати його діяльності [10]
дослідницький процес, головною метою якого є розробка найбільш обґрунтованих пропозицій та прогнозів зміни фінансових умов функціонування суб'єкта господарювання [11]
процес одержання найбільшого числа ключових (найбільш інформативних) параметрів, що дають об'єктивне і точне уявлення про фінансовий стан підприємства, та на основі яких практично всі користувачі фінансових звітів приймають рішення щодо оптимізації своїх інтересів [12]
Фінансова діагностика – це
процес дослідження фінансового стану підприємства для виявлення в динаміці симптомів явищ, які можуть затримати досягнення встановлених цілей та вирішення завдань, створюючи загрозу запланованій діяльності. Це передбачає розробку коригуючих рішень та/або перегляд цілей і прогнозів [5]
процес оцінки стану господарюючого суб'єкта відносно встановлених на поточний момент оптимальних критеріїв [13]
управлінська робота з виявлення проблем і вузьких місць системи управління підприємством [14]
процес оцінки стану об'єкта, його ліквідності та платоспроможності за допомогою методів експрес-аналізу і поглибленого аналізу, що дасть змогу виявити проблеми фінансового стану підприємства, причини їх виникнення та визначити методи покращення ситуації [15]
прийом встановлення, визначення ознак, причин деформацій і відхилень об'єкта від норми, тенденцій, задуму, цілі [16]
метод аналізу стану виробничої системи для виявлення й усунення в ній диспропорцій, що сприяють появі «вузьких місць», тобто «хвороб» виробничого організму [17]
фінансова діагностика є суттєвим елементом фінансового менеджменту та аудиту. Вона виступає прерогативою найвищої та середньої ланки управлінських структур підприємства, спроможних впливати на формування фінансових ресурсів і потоки грошових коштів, ефективність управлінських рішень, пов'язаних із визначенням ціни продукції, заміною устаткування чи технології, економічного зростання підприємства [2]
діагностика банкрутства – такий вид фінансового аналізу, що націлений передовсім на виявлення якомога раніше різноманітних збоїв і недоліків у діяльності підприємства, потенційно небезпечних з погляду можливості настання банкрутства [18]
система експрес-діагностики банкрутства забезпечує раннє виявлення ознак кризового розвитку підприємства і дозволяє прийняти оперативні заходи для їх нейтралізації..., а «...фундаментальна діагностика банкрутства дозволяє одержати найбільш розгорнуту картину кризового фінансового стану підприємства і конкретизувати форми і методи майбутнього його оздоровлення» [9]
аналітична діагностика – це процес децентралізованої аналітичної обробки економічної інформації на основі використання ПЕОМ з метою розроблення ефективної фінансової стратегії корпорації [6]

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

статньо повно характеризують досліджуваний об'єкт – процес або явище); обґрунтування методів, які використовуватимуться на етапах збирання, обробки та візуалізації даних.

Метою фінансової діагностики доцільно вважати одержання інформації про рівень результативності у фінансово-економічній сфері на основі якісного та кількісного аналізу й оцінювання відповідних показників для розробки і ухвалення управлінських рішень в системі управління підприємством, прогнозування стану об'єкта діагностики та інформування зацікавлених сторін.

Узагальнення наукових праць, присвячених проблематиці фінансової діагностики [1, 2, 8, 13–15, 17], дозволило визначити такі основні її функції: оціночна, діагностична, стимулююча, коригувальна, а також функції забезпечення зворотного зв'язку, прогнозування та моделювання.

Предметною областю фінансової діагностики визначено ефективність та результативність у фінансово-економічній сфері підприємства. Характерною особливістю даної предметної області є велика кількість показників, які мають різні одиниці вимірювання, що зумовлює необхідність розробки особливих підходів до їх оцінювання з метою побудови єдиного інтегрального показника.

При визначенні цільових показників, які становлять предметну область фінансової діагностики, необхідно враховувати можливість виникнення таких ситуацій: 1) задається окремий цільовий показник, який ефективно характеризує стан предметної області, а також певна множина додаткових показників, які на нього впливають, – незалежні (екзогенні) змінні або фактори; 2) задається група цільових показників, які ефективно характеризують стан предметної області, а також деяка група незалежних факторів; 3) задається певна група показників-факторів, серед яких цільові не визначено, але які в сукупності досить повно характеризують стан предметної області. При формуванні системи цільових показників необхідно враховувати, що однією з умов, яким має відповідати методика проведення фінансової діагностики, є можливість кількісної оцінки всіх досліджуваних показників та факторів.

Зважаючи на особливості визначеної предметної області, зроблено висновок, що система фінансової діагностики підприємства має бути наділена властивостями системи, що розвивається, тобто мати базову оболонку для наповнення інформацією, яку можна модифікувати та вдосконалювати. Для такої системи характерні: цілеспрямованість, цілісність, повнота та прозорість, гнучкість, об'єктивність, динамічність, циклічність, ефективність, адаптивність та перспективність.

Отже, з розглянутого слідує, що процес фінансової діагностики потребує розробки відповідної системи, інтегрованої в загальну систему управління підприємством, а також підготовки методичного забезпечення для здійснення її процедур. Загальну структуру пропонованої системи фінансової діагностики підприємства представлено на рисунку, де використано такі умовні позначення: ПЛ – показники ліквідно-

сті, ПДА – показники ділової активності, ПР – показники рентабельності, ПП – показники платоспроможності.

Спираючись на результати проведених досліджень, розроблено методичний підхід щодо здійснення фінансової діагностики на підприємстві, який включає такі основні етапи.

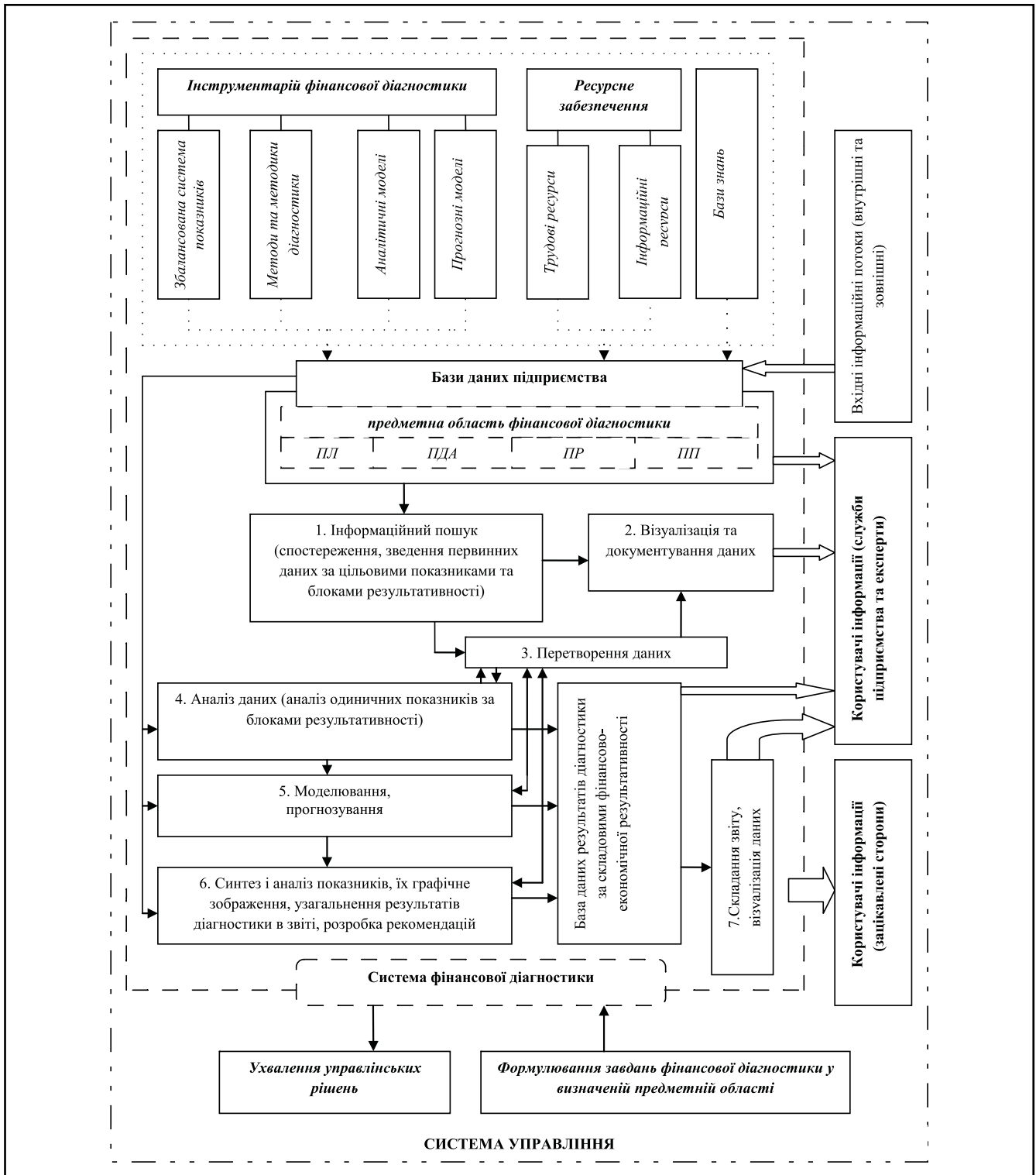
I етап. Формулювання мети та визначення переліку цільових показників. При проведенні фінансової діагностики підприємства основними групами показників результативності визначено показники ліквідності, показники ділової активності, показники рентабельності і показники платоспроможності підприємства.

II етап. Організація процесу спостереження (збирання даних) та підготовка інформації для діагностики. Кожна складова результативності оцінюється за сукупністю одиничних показників, які сформовано за напрямками результативності, враховуючи цілі її проведення та відповідність стандартам бухгалтерського обліку та які адаптовано для використання в системі фінансового менеджменту підприємства. Для кожного з показників, які підлягають аналізу в системі фінансової діагностики підприємства, необхідно встановити: форми представлення даних та джерела інформації (оперативні дані або дані форм звітності); терміни подання даних та відповідальні особи.

Фінансова діагностика може охоплювати ширше коло показників, ніж передбачене фінансовою звітністю. В разі, якщо дані у встановленій для діагностики формі відсутні (раніше подібний аналіз не проводився), необхідно розробити нові форми та бланки звітності для підрозділів, призначити відповідальних за подання такої інформації осіб, а в разі потреби – організувати проведення спеціальних вибіркового обстежень.

III етап. Оцінювання та первинний аналіз одиничних показників. Для знаходження рівня показників та їх інтерпретації в практиці аналізу використовують різноманітні методи. Найбільш розповсюдженою і прийнятною в аналізі є практика порівняння значень показників з їх значеннями в попередніх періодах, оскільки це дозволяє зробити висновки про характер змін у динаміці. При проведенні фінансової діагностики для оцінки одиничних показників по кожному розрахунковому параметру пропонується визначити деякі межі їх змін в часі, виходячи з припущення, що для будь-якого параметра можливо визначити (за допомогою експертного метода), які значення параметрів є прийнятними, нормальними або кризовими. Таким чином, межі змін тих чи інших параметрів дозволять сформувати класи їх станів у динаміці з метою формування стратегії, орієнтованої на запобігання кризовим ситуаціям та розвиток підприємства.

IV етап. Розрахунок групових та інтегрального показників фінансового стану підприємства. Після визначення одиничних показників за кожним з блоків показників фінансового стану розрахунок групових рекомендується здійснювати методом адитивної згортки за формулами:

Загальна структура системи фінансової діагностики підприємства

Розроблено авторами.

$$\begin{aligned}
 ПЛ &= \sum_{i=1}^n a_i \cdot d_i^{ПЛ}, & ПДА &= \sum_{j=1}^m \beta_j \cdot d_j^{ПДА}, \\
 ПР &= \sum_{k=1}^l \gamma_k \cdot d_k^{ПР}, & ПП &= \sum_{o=1}^l \varphi_o \cdot d_o^{ПП},
 \end{aligned}
 \tag{1-4}$$

де ПЛ, ПДА, ПР, ПП – відповідно групові показники ліквідності, ділової активності, рентабельності та платоспромож-

ності; $d_i^{ПЛ}, d_j^{ПДА}, d_k^{ПР}, d_o^{ПП}$ – відносні значення одиничних показників в межах відповідних груп за складовими; $a_i, \beta_j, \gamma_k, \varphi_o$ – показники вагомості одиничних показників за складовими в межах кожної групи.

Інтегральний показник фінансового стану підприємства (I) пропонується визначати згортанням одержаних на попередньому етапі групових показників за формулою:

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

$$I = 0,25 \cdot ПЛ + 0,25 \cdot ПДА + 0,25 \cdot ПР + 0,25 \cdot ПП. \quad (5)$$

У даній формулі використовуються однакові (0,25) значення вагомості кожного групового показника, що відповідає основному принципу комплексної оцінки – збалансованості чотирьох складових фінансового стану підприємства (показників ліквідності, ділової активності, рентабельності та платоспроможності).

V етап. Аналіз та інтерпретація даних, розробка рекомендацій щодо підвищення фінансової результативності діяльності підприємства. На даному етапі доцільним є проведення багатовимірної аналізу, яким передбачається аналіз показників фінансового стану та на цій основі – показників фінансового потенціалу. Інтерпретація одержаних результатів, а саме висновки щодо стану та тенденції зміни цільових показників, оцінка динаміки розвитку досліджуваних процесів є базою для прийняття управлінських рішень, розробки та коригування програм фінансового розвитку підприємства.

VI етап. Короткострокове прогнозування цільових показників здійснюється з метою поточного виявлення тенденцій їхнього розвитку за умов, що склалися. Прогнозування включає (як обов'язковий етап) побудову відповідних одновимірних та багатовимірних моделей.

VII етап. Візуалізація та документування даних (складання звіту). Підприємствам за результатами фінансової діагностики рекомендується складати два види звітів: для внутрішнього використання в процесі управління та для зовнішніх користувачів – зацікавлених сторін. Інформація внутрішнього використання повинна бути більш детальною та дозволяти проводити аналіз як на рівні первинних та проміжних даних, так і результативних показників.

Висновки

Дослідження виявили, що комплексна фінансова діагностика є ефективним інструментом обґрунтування управлінських рішень у системі фінансового менеджменту та формування якісної фінансової стратегії підприємства. Аналіз результатів фінансової діагностики може виконуватися не тільки на основі «паперового звіту», а й в інтерактивному режимі (шляхом дослідження інформаційних структур відповідної бази даних за допомогою ПЕОМ). Візуалізація та документування результатів фінансової діагностики може передбачати складання звіту та підготовку інформації для відображення в двох режимах: інтерактивного аналізу та синтезу підсумкових звітів. Процес фінансової діагностики потребує адаптації системи управління до кола завдань, які вирішуються у сфері фінансового менеджменту, що визначає необхідність розробки відповідної системи діагностики. Це сприятиме: підвищенню відповідальності підприємства за результати господарювання в фінансово-економічній сфері як на внутрішньому, так і на зовнішньому рівнях; встановленню діалогу із зацікавленими сторонами з метою забезпечення очікувань кожної з них із врахуванням власних можливостей та інтересів підприємства; зростанню довіри і

покращенню іміджу та, як наслідок, збільшенню ринкової частки підприємства і його конкурентоспроможності.

Список використаних джерел

1. Діагностика фінансового стану підприємства в системі контролінгу: автореф. дис... канд. екон. наук / С.В. Приймак; Держ. установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – К., 2007. – 20 с.
2. Жукевич С.М. Діагностика фінансового стану в системі управління підприємством / С.М. Жукевич, Н.В. Кудлаєва. – Научний вестник ДГМА. – ДГМА, №1 (4Е), 2009. – С. 234–240.
3. Бланк І.А. Словарь-справочник фінансового менеджера / І.А. Бланк. – К.: Ника-центр, 1998. – 480 с.
4. Контроллинг как инструмент управления предприятием / Под ред. Н.Г. Данилочкиной. – М.: Аудит, ЮНИТИ, 1998. – 279 с.
5. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы: Учеб. пособие для вузов / [Пер. с франц. Под ред. Я.В. Соколова]. – М.: Финансы, ЮНИТИ, 1997. – 576 с.
6. Руденко Л.В. Прогностична оцінка і аналіз діяльності транснаціональної корпорації у векторі глобального стратегічного управління / Л.В. Руденко // Регіональні перспективи. – 2000. – №4 (11). – С. 87–91.
7. Современный экономический словарь. 5-е изд., перераб. и доп. Редкол.: ... Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева. – М.: ИНФРА-М, 2007. – 495 с.
8. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учеб. пособие для вузов / [Под ред. Табурчак П.П., Тумина В.М. и Сопрыкина М.С.]. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. – 352 с.
9. Бланк І.А. Управление прибылью / І.А. Бланк. – К.: «НИКА-Центр», 2000. – 544 с.
10. Экономический анализ предприятия: Учебник для вузов. – 2-е изд., перераб. и доп. / Л.В. Прыкина. – М. ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 407 с.
11. Аналіз фінансово-хозяйственной деятельности предприятия: Учебное пособие. – 2-е изд., испр. и доп. / [Под ред. Канке А.А., Канева И.П.]. – М.: НД «Форум»: ИНФРА-М, 2007. – 288 с.
12. Теория экономического анализа: Учебник. – 4-е изд., доп. и перераб. / [Под ред. Баканов М.И., Перемет А.Д.]. – М.: Финансы и статистики, 1999. – 416 с.
13. Фомина Л.В. Финансовая диагностика как основа для принятия управленческих решений // http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2009/Economics/46010.doc.htm
14. Раппопорт В.Ш. Диагностика управления: практический опыт и рекомендации / В.Ш. Раппопорт. – М.: Экономика, 1988. – 127 с.
15. Мельник А.С. Особенности здійснення діагностики фінансового стану торговельного підприємства в сучасних умовах [Електрон. ресурс] // Режим доступу: http://www.rusnauka.com/10_NPE_2011/Economics/10_83274.doc.htm
16. Коротков Э.М. Концепция менеджмента / Э.М. Коротков. – М.: Дека, 1997. – 304 с.
17. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: монографія / М.О. Кизим, В.А. Забродський, В.А. Зінченко, Ю.С. Копчак. – Х.: Видавничий дім «ІНЖЕК», 2003. – 144 с.
18. Ковалев А.И. Анализ финансового состояния предприятия / А.И. Ковалев, В.П. Привалов. – М.: Центр экономики и маркетинга, 1997. – 192 с.